

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРОФИЛЕН ПОДХОД ПРИ НАСОЧВАНЕ НА УЧЕНИЦИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Мария Георгиева, Мая Рогашка, Петя Йорданова,
Деница Русева, Емилия Кожухарова,
Златомира Михайлова, Петя Георгиева
ПГССД „Николай Хайтов“ – Варна

Резюме. Настоящият текст представя опит за прилагане на профилен подход при насочване на ученици за включване в образователната система. Описани са стъпките, изминати при прилагане на модела, методиките, които са използвани, и са представени резултатите. Направените изводи и резултати ще служат като основа за бъдеща работа по приложение на профилния подход в ПГССД „Николай Хайтов“ – Варна.

Ключови думи: профилен подход; образователна система; модел; методика; ученици

Въведение

Индивидуалният подход на преподаване би бил най-високото ниво на предоставяне на образователна услуга, но предвид груповото обучение, той не е възможен за прилагане. Въпреки това особеностите на учениците сами налагат диференциран подход на преподаване и работа, но все пак е възможно да се открият някои обособени групи сред тях по важни за целите на преподаването признаци. В тази връзка се говори за профилен подход, при който са селектирани значими групи от ученици, притежаващи общи характеристики по предварително подбрани критерии, които имат отношение към възприемането на нови знания и умения.

Изследването в настоящия доклад е базирано на проучване на литературните източници за профилния подход, изследване на темпераментовите особености на учениците, изследване на стил на учене, проучване на социално-културна среда, проучване на адаптацията на учениците, предприемане на корекционни мерки при необходимост.

Обект на изследване – ученици от VIII до X клас – 20 ученици (11 момчета и 9 момичета), селектирани по 5 категории:

- мотивирани ученици;
- ученици със СОП;
- ученици с езикови дефицити;
- ученици от етнос, различен от българския;
- ученици в риск.

Предмет на изследване – профилен подход при насочване на ученици за включване в образователната система. Цел на настоящия доклад е да се приложи профилен подход при насочване на ученици за включване в образователната система въз основа на изследване стила на учене и темперамента на учениците, определяне на социокултурната им среда, изследване на адаптацията им.

Работна хипотеза: профилният подход се очертава надежден метод при насочване на ученици за включване в образователната система.

Въз основа на представената хипотеза, направения теоретичен обзор, настоящата ситуация, трудности и проблеми в работата с учениците, работата със семействата и целта на настоящия доклад се формулират следните **задачи**.

1. Да се направят пълен обзор и анализ на литературните източници по въпроса за профилния подход. Да се изследва същността на профилния подход в работата с учениците и да се систематизира получената научна информация.
2. Да се установят ползите от приложение на профилния подход при работа с учениците и тяхното насочване за включване в образователната система.
3. Да се направи характеристика на темперамента на учениците и проучване стила им на учене.
4. Да се проучи социокултурната среда на учениците и адаптацията им в училищна среда.
5. Да се планират и предприемат корекционни мерки при необходимост.

Методи на изследване

1. Проучване на литературните източници, анализ и обобщение по изследвания проблем (библиографски метод).
2. Анкетен метод:
 - 2.1. анкетна карта за проучване на социокултурната среда (съставена е анкетна карта от екипа в училище, определен със заповед на директора);
 - 2.2. анкетна карта за проучване на адаптацията сред учениците от целевата група.
3. Психологическо изследване на темперамент и стил на учене.
4. Наблюдение.

Организация и ход на изследването

1. Директорът издаде заповед за определяне на екип, който да работи по профилния подход.

2. Проведе се квалификация на педагогическите специалисти за работа по методика на профилния подход, в т.ч. при насочване на ученици за включване в образователната система. В обучението участваха всички педагогически специалисти. Обучител беше д-р Петър Петров – преподавател от Икономическия университет във Варна.

3. Проведе се работно съвещание с екипа за избор на целевата група сред учениците и обсъждане на подробности относно организацията на провеждане за прилагане на „Профилният подход при насочване на ученици за включване в образователната система“ в ПГГСД „Николай Хайтов“ – Варна. Обсъдени бяха стъпките и дейностите, които трябва да се следват за изпълнение на възложените дейности. Обсъдени бяха методите, които да бъдат приложени и използвани.

4. Направен беше избор на учениците, които да бъдат целева група, основавайки се на следните критерии: мотивирани ученици, ученици със СОП, ученици в риск, ученици с езикови дефицити, ученици от различен етнос.

5. Изработени бяха уведомителни писма и декларации до родителите за съгласие за включване на учениците в прилагане на профилния подход.

6. Определяне на профила на ученика относно стила на учене.

Изследването за стил на учене се базира върху един от най-добрите модели за стиловете на учене, разработен от Питър Хъни и Алън Мъмфорд (Honey & Mumford, 1986: 92). В модела им има четири стила на учене: активисти, теоретици, прагматици и мислители (рефлектори). Те са обособени в две отделни направления и разделени две по две в противоположни категории:

- активисти (активно приемат и преработват информацията) и рефлектори (по-пасивни, обмислят и „отговарят“ на информацията);

- теоретици (преработват информацията логически и аналитично) и прагматици (фокусират се върху действието и изпълнението на задачата).

Изследването беше проведено с Въпросник за стила на учене на Хъни-Мъмфорд (LSQ – Learning Style Questionnaire/Honey and Mumford's Learning Styles Questionnaire). Въпросникът включва осемдесет твърдения, които отразяват предпочитанията към ученето. От тях по двадесет съответстват на всеки от четирите стила на учене по типологията на Хъни-Мъмфорд: активист, рефлектор (мислител), теоретик, прагматик. Респондентите маркират онези твърдения, с които са по-скоро съгласни, отколкото несъгласни. Предпочитанията, съответстващи на четирите стила, се сравняват. Най-големият брой предпочитани твърдения определят индивидуалния стил на учене.

Резултатите очертават следната ситуация (фигура 1): 25% от изследваните лица са активисти. Те предпочитат учене посредством правене на нещата. Обикновено имат високо ниво на енергия и нисък праг на внимание, нетърпе-

ливи са и желаят да направят опит да решат дадения проблем максимално скоро, затова е добре информацията, която им се поднася, да е малко и начесто. Такъв тип обучаеми търсят предизвикателствата, лесно се отегчават, работят добре в група. Методи, които са подходящи за този стил на учене, са: брейн-сторминг (мозъчна атака), решаване на проблеми, групови дискусии, работа в група, пъзели, загадки, състезания и ролеви игри.

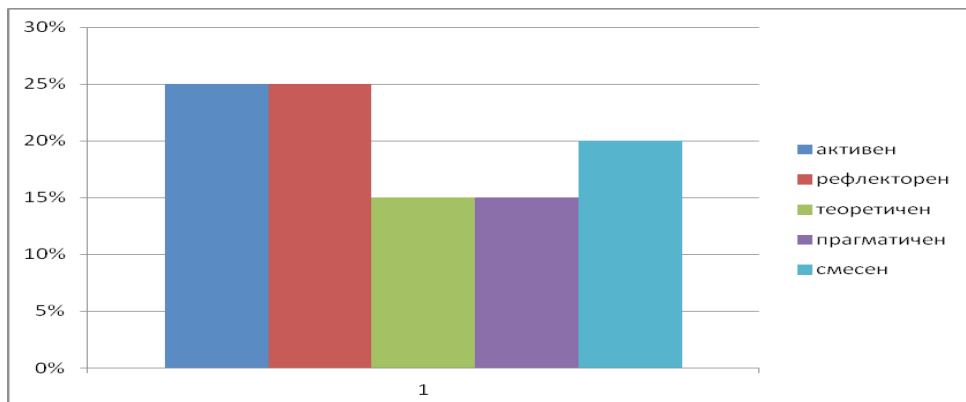
25% от учениците имат рефлекторен стил на учене. Рефлекторите (обмислящи) предпочитат да имат време за възприемане на информацията и размишление върху нея, да помислят, преди да предприемат действие, внимателни и предпазливи са. След като предприемат действие, предпочитат да поразмишляват внимателно върху онова, което са направили, преди да си вадят заключения. Подходящи методи са: дискусии по двойки, въпросници за самоанализ, въпросници за личните качества, таймаут, наблюдение, обратна връзка от други хора и наставничество.

При 15% от учениците преобладава теоретичен стил на учене, при който е важно събирането и организирането в логическа последователност на факти и прилагането на така придобитото знание по методичен начин. Тези ученици имат нужда от разбиране на теорията, преди да действат, като за целта имат нужда от модели, концепции и факти. За учащия теоретик контекстът е много важен.

Прагматичен стил на учене се наблюдава при 15% от изследваните ученици. Прагматиците са склонни да отхвърлят ирелевантната информация и да запазват само приложимата такава. Търсят ползата и практическата страна на обучението и конкретни професионални умения. Прагматичният стил на учене се основава на първо място на практическото приложение. Този тип учещи са склонни да отхвърлят базисна информация, като запазват само тази, която могат да приложат.

Прагматичният стил се наблюдава и в комбинация с друг от стиловете. 5% от изследваните ученици имат активно-прагматичен стил, при който ученето посредством правене на неща и малко подаване на информация е свързано с практическото им приложение в практиката. При 5% от учениците се наблюдава (обмислящ) рефлекторно-прагматичен стил. При него акцентът се поставя върху ползата и практическата страна на обучението и конкретни професионални умения, което обаче е свързано с време за възприемане на информацията и размишление върху нея.

Наблюдават се още два комбинирани стила: 5% от учениците имат активно-теоретичен, при който теоретичното усвояване на знания е свързано с учене посредством правене на неща и подаване на кратка информация, но често. 5% от изследваните лица имат рефлекторно-теоретичен стил. Акцентът при него все още е поставен върху теоретичното усвояване на информацията, за която е необходимо време.



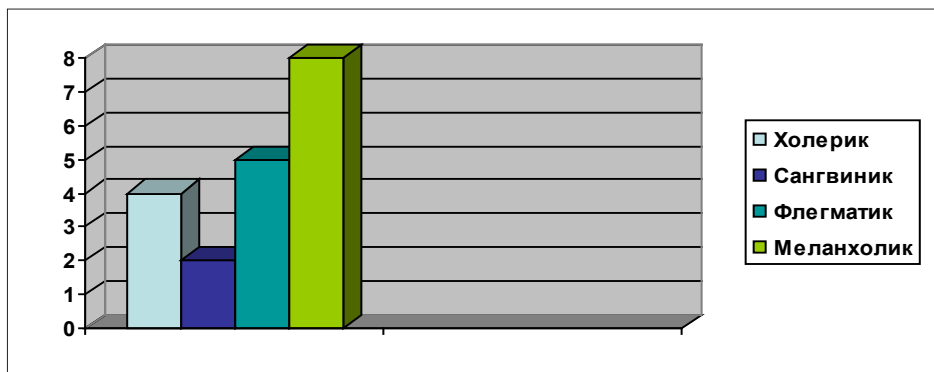
Фигура 1

Повечето ученици развиват стил на учене, който акцентира върху определени подходи на учене за сметка на други. Въпреки това се наблюдава тенденция за комбиниране на различни стилове за учене (20% от изследваните лица).

7. Определяне профила на ученика относно темперамента. Комбинацията от качества, която човек получава по рождение и отчасти от първоначалното си подсъзнателно развитие, се нарича обикновено темперамент или психически тип (Kondakov, 2001). **Темпераментът зависи както от типа висша нервна дейност, така и от условията на живот на човека и неговата дейност.** За целите на нашето изследване избрахме да ползваме тест на Ханс Айзенк за определяне темперамента на учениците. Ханс Айзенк е английски психолог, известен със създадената от него концепция за личността. Според него човешката личност в по-голямата си част е генетично предопределена и може да се изрази строго индивидуално в следните основни скали: *екстраверсия – интроверсия, невротизъм и психотизъм*.

Въпросникът се състои от 86 въпроса с дадени към тях отговори за избор. Получените резултати показват в общи линии профила на личността на изследваното лице. Най-общо резултатите от проведеното изследване в тяхната конфигурация по отделните скали формират четирите съществуващи типа темперамент, както следва: сангвиник, меланхолик, холерик, флегматик.

На фигура 2 са посочени резултатите от проведеното изследване за проучване темперамента на учениците. Видно е, че 40% от учениците са с преобладаващи характеристики на меланхоличния темперамент, 25% са флегматиците, 20% са холериците и 10% са отредени на сангвиниците. В хода на провеждане на изследването не успяхме да проведем изследване на един от учениците, което обяснява разликата на общите проценти от 100%.



Фигура 2

Важно е за изследването да се отбележи, че четирима ученици са с повишен резултат по една от скалите, а именно психотизъм. Повишените резултати по тази скала най-общо ориентират за склонност на личността да развие остри психотични отклонения. Важно в такива случаи е да се проследи връзката на тази скала със скалата невротизъм. Високи стойности и по двете скали – при четиримата изследвани – са характерни за личности с психопатологична симптоматика, лабилност и наличие на дълбинни личностни проблеми.

8. Определяне на социокултурната среда на учениците

За целите на проучването на социокултурната среда беше изготвена анкетна карта от екипа на училището, определен да работи по апробация на профилния подход. Анкетата се състои от 25 въпроса, групирани в няколко раздела (приложение 1).

- Физическа среда за учене в дома
- Семейство (родители, братя, сестри, разширено семейство, ментори или настойници)
- Приятели, съученици, близки познати от извънкласни дейности
- Религия
- Мобилност
- Език и етническа принадлежност
- Здраве

9. Провеждане на анкетно проучване на адаптацията на учениците

Адаптацията е сложен, противоречив и особено значим процес в живота на всеки човек. Този период е важен, но и твърде критичен период на силни сътресения. В училищната среда на изпитание са поставени, от една страна, устойчивото отношение към учебния процес, а от друга – волята на учениците за преодоляване на трудностите.

Способността за адаптиране е жизненоважно умение, което трябва да се формира и развива отрано.

Върху процеса на адаптацията и съответно върху неговия резултат оказват влияние цял комплекс от фактори. Най-общо могат да се сведат до две основни групи:

- фактори на личността – характеристиките на структурите на личността;
- фактори на средата – характеристиките на организацията.

Адаптационната способност на личността, колкото и да е висока, има свои граници. Тя често се оказва недостатъчна – например когато личността се окаже в екстремна ситуация. В такива случаи адаптационната способност на личността силно се нарушава, което може да доведе не само до неадекватно поведение в конкретната ситуация, но в някои случаи до продължителни разстройства на личността.

В рамките на прилагане на профилния подход и за изследване адаптацията на нашите ученици използвахме анкета за адаптацията, която се състои от 11 въпроса с приложени към тях варианти на отговори за избор. Обект на анализ в настоящия доклад ще бъдат само онези въпроси, които касаят единствено адаптацията (приложение 2). Правим това уточнение, тъй като в анкетата сме включили и въпроси, които целят проучване на приятелски кръг, ниво на тормоз и други, чийто анализ считаме за ненужен тук, но важен за нас, относно начина на функциониране на учениците в училище.

Положителна тенденция е, че повече от половината изследвани заявяват, че се чувстват част от класа (таблица 1). Повече от половината изследвани биха искали да останат в своя клас, което говори, че учениците се чувстват добре в средата, в която се намират. Удовлетворени са от класа, в който са попаднали, и не декларират желание за преместване (таблица 2). Характерното за културата на поведение на учениците в училище се изразява чрез техните взаимоотношения, отношението към преподавателите, към преподавания материал, културата, в изразяване на чувствата им, на емоциите, на способността да ги контролират и насочват (таблица 3). Централен водещ фактор, който влияе върху адаптацията на ученика, е учителят. Развитието на учениковата личност изисква богатство на формиращите взаимоотношения. Класният ръководител и неговото отношение към учениците, попаднали на ново място, са от съществено значение за бъдещото им добро съществуване в училище. От резултатите е видно, че най-голям процент – 40%, от изследваните ученици определят взаимоотношенията си с класния ръководител като по-добри от другите (таблица 4). Могъщо средство за възпитание и развитие на личността е обучението. То осъществява своите възпитателни функции чрез съдържание, методи, организационни форми, индивидуална и самостоятелна работа. В целевата група на изследването попадат ученици от паралелки, които са трудно сформирани, с различни социално-психологически особености, ни-

сък социален статус и различен етнос. Това обуславя резултатите, че голяма част от учениците посочват, че отношението към техните класове е по-лошо, отколкото в повечето класове на гимназията. Макар педагогическите специалисти в гимназията да полагат огромни усилия, ясно е, че има деца, с които трудно се работи и трудно се постигат добри образователни резултати. Почти половината от изследваните посочват по-добри и същите отношения, както в другите класове (таблица 5).

Изводи и заключения

Работната хипотеза и произтеклите от нея частни хипотези в контекста на експерименталното изследване са проверени и потвърдени. Задачите, които си поставихме, са изпълнени. Екипът, определен за работа по профилния подход, изпълняваше дейностите, заложили в заповедта на директора своевременно, високо отговорно и мотивирано. Целевата група ученици за включване в прилагане на профилния подход в ПГГСД „Николай Хайтов“ – Варна, беше подбрана от екипа педагогически специалисти след селектиране на важните предварително структурирани категории. Родителите на избраните ученици дадоха своето съгласие за участие в прилагане на профилния подход и съдействаха изследванията да се проведат. При някои от тях имаше известна съпротива, която в допълнителни разговори по телефона и в лични срещи беше изгладена. Учениците с помощта на учителите попълниха тестовете и анкетите.

Резултатите от проведените изследвания посочват най-общо следното.

1. Стилът на учене на изследваните ученици се дели основно на две групи (по 25%) – на рефлектори, на които все още е необходимо време за усвояване на информацията, и на активисти – които притежават висока енергия и нисък праг на внимание, нетърпеливи са и информацията, която им се поднася, е препоръчително да е малко и често. Равен процент (по 15%) е и делът на тези, които притежават теоретичен и прагматичен стил на учене. Повечето ученици развиват стил на учене, който акцентира върху определени подходи на учене за сметка на други. Въпреки това се наблюдава тенденция за комбиниране на различни стилове за учене (20% от изследваните лица). Стилът на учене може да бъде свързан с различни модели на поведение, някои от които засягат избора на учебни специалности, на професионален път и кариера, на развитието на определени адаптивни компетенции. Характерът на образование е важен фактор за развитие на определен стил на учене. Това влияние, естествено, продължава и след напускане на училище и води до определен професионален и кариерен избор.

2. Преобладава групата на учениците с меланхолични характеристики на темперамента. Това са емоционално неуравновесени личности, насочени към себе си, умерено комуникативни, трудно адаптиращи се към стрес-

сови ситуации, преобладават мрачно настроение, повишена тревожност, безпокойство.

3. Резултатите от анкетата за проучване на социокултурна среда на учениците посочват:

- 25% от учениците нямат условия за подготовка у дома;
- повече от 50% от децата считат, че в домовете им е тихо и спокойно;
- почти всички родители считат образованието за ценност;
- над 90 % от интервюираните считат, че родителите им ги подкрепят в образователния процес, но не е ясно дали децата могат да преценят от каква подкрепа се нуждаят действително;
- преобладават родителите със средно образование;
- при 50 % от интервюираните ученици българският език не е майчин;
- само при 40 % от децата и двамата родители работят на постоянни договори;
- децата споделят, че родителите им отделят достатъчно време за разговори с тях:
- религията не е важен фактор при формиране на мировгледа на учениците;
- 25% от децата са с един родител.

На базата на проведеното анкетно проучване и въз основа на приложените в продължение на месеци допълнителни методи, като наблюдение, консултации с психолог, разговори с класни ръководители, считаме че процесът на адаптация сред изследваните ученици е добър. Наблюдават се сравнително добри ресурси за справяне с новата за тях училищна среда. Взаимоотношенията по хоризонтала и по вертикала са относително добри. Сериозни трудности не се наблюдават. В гимназията се обучават ученици от различни етноси, има и немалък брой ученици със специални образователни потребности. Приемането им създава известни трудности сред останалите. Провежда се системна психолого-педагогическа работа с всички ученици от гимназията по тези въпроси. При констатиране на проблемни ситуации се вземат строги мерки.

Прилагането на профилния подход в училище, в контекста на решенията в хода на изследването задачи разкрива в една по-пълна степен строго специфичните особености на учениковата личност, като дава яснота за характеристики, изключително важни за качествен резултат в учебно-възпитателната дейност. Познаването на стила на учене и прилагане на знания, умения и компетентности в практиката, съчетано с познанието за темперамента и адаптивността на всеки ученик, би позволило разгръщане в по-пълна степен на потенциала на обучаемия и възможност за бъдеща по-добра професионална реализация. Чрез изследване на социокултурната среда и влиянието ѝ върху учениците става възможно привличането на родителите за още по-близко сътрудничество и партньорство с училището в постигането на все по-отговорните задачи, стоящи пред съвременното образование.

Приложение 1

Резултати от проведената анкета

Физическа среда за учене в дома

1. Имате ли обособено и защитено пространство за подготовка у дома, където да разположите училищните си принадлежности:

- а) да – 13
- б) не – 5

2. В дома ви е:

- а) тихо и спокойно – 12
- б) шумно – 3
- в) не мога да преценя – 3

3. Живеете в дом с:

- а) 1 родител – 3
- б) 1 родител и братя и сестри – 2
- в) 2 родители – 4
- г) 2 родители и братя и сестри – 5
- д) без родители (отглеждат ме други роднини или съм в защитено жилище) – 1
- е) в разширено семейство (опишете) – 2
- ж) по време на обучението ми не живея със семейството си (средношколско общежитие, квартира) – 1

4. Братя и сестри:

- а) 0 – 4
- б) 1 – 6
- в) 2 и повече – 8

5. Живея в жилище:

- а) собственост на семейството ми – 12
- б) под наем – 4
- в) в споделено жилище – 1
- г) в средношколско общежитие – 1
- д) в защитено жилище – 0

6. Семейството ми разполага с:

- а) кабелна/оптична телевизия – 15
- б) компютър – 13

в) достъп до интернет – 14

г) мобилен телефон – 18

д) лека кола – 9

Всяко семейство разполага с мобилен телефон.

Семейство (родители, братя, сестри, разширено семейство, ментори или настойници)

7. Семейството ми ме подкрепя в обучителния процес:

а) да – 17

б) не – 1

в) не мога да отговоря – 0

8. Най-високата степен на образование на член от семейството ми е:

а) висше – 1

б) средно – 12

в) основно – 3

г) друго – 2

9. Родителите ми считат образованието за ценност:

а) да – 17

б) не – 0

в) не мога да отговоря – 1

10. Професията, по която се обучавам, е същата или близка до тази на член от семейството ми:

а) да – 5

б) не – 13

в) не мога да отговоря – 0

11. Най-близкият ми възрастен човек, на когото имам доверие, е:

Роднина – майка, баща, брат, първа братовчетка.

Един ученик е посочил, че няма такъв. Един е посочил починалата си баба.

12. Трудовата заетост на моите родители (настойници, хората, които полгат грижи за мен) е:

а) родител 1:

– работи постоянно – 17

– работи сезонно – 0

– не работи – 1

б) родител 2: 5 деца са с един родител, остават 13 родители за родител 2

– работи постоянно – 7

– работи сезонно – 1

– не работи – 6

Само при 7 деца и двамата родители работят постоянно.

13. С хората, които ме отглеждат (родители,настойници и др.), прекарваме заедно:

а) няколко часа дневно – 16

б) уикендите – 1

в) времето в празничните дни – 1

г) само когато ги помоля за това – 0

14. Как се разрешават конфликти в дома ви:

а) чрез аргументи – 7

б) чрез шумен спор – 6

в) чрез вербална агресия – 2

г) чрез физическа разправа – 3

Само при 7 от децата споровете се решават чрез аргументи. Шумният спор, както и вербалната агресия съпътстват разрешаването на конфликти в дома. Изключително притеснителен е фактът, че в някои домове споровете се решават чрез физическа агресия.

Приятели, съученици, близки познати от извънкласни дейности

15. Най-добри мои приятели са:

а) съученици от класа – 12

б) деца от квартала – 12

в) деца от извънучилищни дейности, които посещавам (кръжоци, спортни клубове, клубове за танци и др.) – 1

г) роднини – 1

Въпросът даде възможност на учениците да посочат повече от един отговор. Впечатление прави, че приятелствата сред учениците са равен процент както с техни съученици от училището, така и с деца от квартала.

16. Всички мои приятели посещават училище:

а) да – 15

б) не – 3

17. С моите най-близки приятели споделям общи интереси в областта на:

а) професионални занимания по изучаваната от мен професия, в която имам желание да се реализирам – 3

б) книги – 2

в) филми – 11

- г) спортни дейности – 5
 - д) музика – 6
 - е) религия – 1
 - ж) професионални занимания, които са свързани с желана от мен професия, но не тази, по която се обучавам – 2
 - з) компютърни игри – 4
- Този въпрос предполага няколко отговора. Но сред любимите теми на учениците се очертават филмите.

Религия

18. Вашето вероизповедание е:

- а) източноправославно – 4
- б) католическо
- в) протестантско
- г) мюсюлманско – 8
- д) друго
- е) нямам – 2
- ж) не се самоопределям – 4

19. Храмът, който посещавам, е:

- а) православна църква – 5
- б) католическа църква – 0
- в) друг вид християнска църква – 0
- г) джамия – 6
- д) друго – 0
- е) не посещавам храм – 7

20. Посещавам религиозни храмове:

- а) редовно – 1
- б) епизодично, по време на официални религиозни празници – 9
- в) не посещавам религиозни храмове – 8

Мобилност

21. С какъв транспорт се придвижвате ежедневно до учебното заведение?

- а) не ползвам транспорт – 2
- б) автобус – 11
- в) влак – 0
- г) лек автомобил – 3
- д) мотоциклет – 0
- е) велосипед – 0
- ж) друг – 2

Две от децата, които традиционно се придвижват с автобус, понякога са превозвани с лек автомобил от близките си.

Език и етническа принадлежност

22. Вашата етническа група е:

- а) българска – 9
- б) турска – 8
- в) ромска
- г) друга
- д) не се самоопределям – 1

23. Вашият майчин език е:

- а) български – 9
- б) турски – 8
- в) ромски – 1
- г) друг
- д) не се самоопределям

Един ученик, чиито родители са глухонеми, е посочил като майчин език освен турски и жестомимичен.

Здраве

24. Семейството ви полага ли грижи за вашето здраве:

- а) да, имам личен лекар и го посещавам при необходимост – 17
- б) не, лекуват ме у дома – 0
- в) не споделям със семейството си, когато имам здравословен проблем – 1

25. Лекарства приемам:

- а) постоянно – 1
- б) епизодично – 14
- в) никога – 3

За попълването на анкетата при някои ученици се наложи разяснение от страна на педагогическите специалисти. Някои се затрудняваха при тълкуване на отделните въпроси.

Анкетата беше проведена с 18 от 20 ученици.

Приложение 2

Таблица 1. Как бихте оценили принадлежността си към класа?

Брой/% ученици	Чувствам се част от колектива на класа	Участвам в повечето видове дейности	Участвам в един вид дейности само	Не чувствам, че съм част от класа	Работя и живея отделно от класа	Не знам, трудно ми е да отговоря
20	12/60 %	2/10 %	0/0 %	0/0 %	2/10 %	4/20 %

Таблица 2. Бихте ли отишли в друг клас, ако имахте такава възможност?

Брой/% ученици	Да, много искам да отида	По-скоро искам да отида, откол- кото да остана	Не виждам разлика	По-скоро бих останал в моя клас	Много искам да остана в моя клас	Не знам, трудно ми е да отговоря
20	1/5 %	1/5 %	1/5 %	5/25 %	11/55 %	1/5 %

Таблица 3. Какви са взаимоотношенията между учениците в класа?

Брой/% ученици	По-добри, отколкото в повечето класове	Същите както в другите класове	По-лоши, отколкото в повечето класове	Не мога да преценя
20	6/30 %	7/35 %	3/15 %	4/20 %

Таблица 4. Какви са взаимоотношенията на учениците
с класния ръководител?

Брой/% ученици	По-добри, отколкото в повечето класове	Същите както в другите класове	По-лоши, отколкото в повечето класове	Не мога да преценя
20	8/40 %	7/35 %	2/10 %	3/15 %

Таблица 5. Какво е отношението към работата във вашия клас?

Брой/% ученици	По-добро, отколкото в повечето класове	Същото както в другите класове	По-лошо, отколкото в повечето класове	Не мога да преценя
20	4/20 %	4/20 %	6/30 %	6/30 %

БЕЛЕЖКИ

1. Стратегия за възпитателната работа в образователните институции 2019 – 2030 г., МОН, София, 2019 г.

ЛИТЕРАТУРА

- Андреева, Л. (1998). *Христоматия по психология на познанието*.
София: НСА.
- Иванов, И. (2004). *Стилове на познание и учене*. Шумен: Еп. К. Преславски.

- Кондаков, Х. (2001). *Историческа психология*. София: Класика и стил.
- Мизова, Б. & Стойчева, К. (2014). Изследване на връзката стилове на учене и индивидуални характеристики на учениците в горна училищна възраст. *Списание на Софийския университет за образователни изследвания, №2*.
- Пеев, И. (2007). *Военно лидерство: Психологически ракурс*. София: Военно издателство.

REFERENCES

- Andreeva, L. (1998). *Hristomatiya po psihologiya na poznaniето*. Sofia: NSA.
- Ivanov, I. (2004). *Stilove na poznanie i uchene*. Shumen: Ep. K. Preslavski.
- Kondakov, H. (2001). *Istoricheska psihologiya*. Sofia: Klasika i stil.
- Mizova, B. & Stoycheva, K. (2014). *Izsledvane na vrazkata stilove na uchene i individualni harakteristiki na uchenitsite v gorna uchilishtna vazrast*. *Spisanie na Sofiyskiya universitet za obrazovatelni izsledvaniya, №2*.
- Peev, I. (2007). *Voenno liderstvo: Psihologicheski rakurs*. Sofia: Voenno izdatelstvo

APPLICATION OF A PROFILE APPROACH WHEN ADDRESSING STUDENTS FOR INCLUSION IN THE EDUCATIONAL SYSTEM

Abstract. The text presents an attempt to apply a Profile Approach in guiding students for inclusion in the education system. Described are the steps taken in applying the model, the methodologies used and the results. The conclusions and results will serve as a basis for future work on the application of the profile approach in “Nikolay Haitov” Vocational School – Varna.

Keywords: profile approach; educational system; model; methodology; students

✉ **Eng. Maria Georgieva**, Principal

Dr. Maya Rogashka, Vice-principal

Eng. Petya Jordanova, Senior Teacher in Special Theory

Arch. Denitsa Ruseva, Senior Teacher in Special Theory and Practice

Ms. Emilia Kozhuharova, Senior Teacher in Mathematics

Ms. Zlatomira Mikhailova, Senior Teacher in Philosophy

Ms. Petya Georgieva, Teacher in Physical Education

“Nikolay Haitov” Vocational School

Varna, Bulgaria

E-mail: mgeorgieva1@abv.bg, maia_rogashka@abv.bg, jordanova_p@abv.bg;
de_ruseva@abv.bg; emikozhuharova@mail.bg; zlatti1979@abv.bg; petjasinxro@abv.bg